



publikaties

Het duin als leesboek

GERT BAEYENS & JAAP DUYVE, 1991. Lezen in het duin: historie en landschap van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Stadsuitgeverij Amsterdam / Gemeentewaterleidingen Amsterdam, Amsterdam. ISBN 90-5366-040-2, prijs f59,50. Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Dat de Nederlandse duinlandschappen een rijke historie achter de rug hebben, is algemeen bekend. Er verschijnt zelden een boek over de duinen waar niets in staat over de ontstaansgeschiedenis van het duin. Op 7 november 1991 is aan de voorzitter van Stichting Duinbehoud en de burgemeester van Noordwijkerhout een boek overhandigd dat juist die geschiedenis als onderwerp heeft. "Lezen in het duin" gaat over de historie van de Amsterdamse Waterleidingduinen en geeft duidelijke instructies over hoe je het duinlandschap kan gaan zien als een geschiedenisboek, waarin menselijke activiteiten van eeuwen geleden nog steeds zijn af te lezen. Het boek is geschreven als hommage aan wijlen Frans van den Berg, die een groot kenner en liefhebber van de Amsterdamse Waterleidingduinen was. Zijn speurwerk, vastgelegd in een uitgebreid archief, vormde de basis voor de plattegrond van dit terrein, een landkaart die talloze merkwuurde namen vermeldt: Mie de Kraai, Adamsstort en Astrids Driftje, om er een paar te noemen. Gert Baeyens en Jaap Duyve hebben in "Lezen in de duinen" de achtergronden van vrijwel al die namen uit de doeken gedaan. Mensen die de AWD niet op hun duimpje kennen, zullen bij het lezen (en bij een bezoek aan het terrein) ongetwijfeld veel profijt hebben van deze plattegrond, die als losse bijlage bij het boek geleverd wordt.

Het boek is meer dan alleen een geschiedenisboek. De inhoud is verdeeld in twee delen. Deel I beschrijft de factoren die de Amsterdamse Waterleidingduinen hun huidige aanzien hebben gegeven, de "natuurlijke historie". Naast de natuurlijke processen, zoals successie, verstuing en ontkalking van de Oude Duinen hebben akkerbouw, beweiding, bebossing, en waterwinning een grote rol gespeeld bij het ontstaan van het huidige landschap. Allerlei moderne beheersmaatregelen (beweiding en hakhoutbeheer) blijken geënt te zijn op het voormalige gebruik van de duinen. We krijgen onder andere te zien wat ert en gevolg van de waterwinning verdween en wat daar met de komst van het rivierwater voor in de plaats kwam. Ook de kleine landschapselementen krijgen aandacht: wat wij nu zien als een diepe kuil met een bodempje water blijkt ooit gegraven te zijn als drinkplaats ten behoeve van de jachthonden. De auteurs hoeden zich overigens voor stellingname vóór of tegen zaken als jacht en waterwinning, zoals het geschiedschrijvers betaamt. De sporen die de 2e Wereldoorlog heeft achtergelaten vormen de afsluiting van deel I. In dit eerste deel blijken de AWD al een staalkaart van menselijke activiteiten, af te lezen uit landschappen, plantengroei en dierenleven.

In deel II komt nog eens het doen en laten van de vroegere bewoners van de AWD ter sprake. Het is verbazingwekkend hoeveel boederijtes er in dat "onherbergzame" duin hebben

gestaan. Namen van vlakjes, pannetjes en bergjes die in deel I nog niet ter sprake kwamen, worden in deel II verklaard. Gelukkig is het boek met dat alles geen dorre opsomming van namen en feiten geworden. De inhoud is rijk geïllustreerd en zo gevarieerd als de duinen zelf. Geschiedschrijving en natuurbeschrijving gaan hand in hand en vooral bij het lezen van het tweede deel waan je al snel op excursie in de duinen. Zo is dit boek waarschijnlijk ook bedoeld: een uitnodiging om eens met andere ogen naar het duin te kijken. Het is niet alleen bestemd voor alle regelmatige bezoekers van de AWD, maar voor iedereen die wil leren om de geschiedenis van het duin af te lezen aan het landschap en de plantengroei. Frans van den Berg zou er, met recht, trots op geweest zijn. K.L.

Enge beestjes

IVN, 1991. Enge beestjes boekje. Te bestellen bij het IVN, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, tel. 020-6228115. De prijs is f4,95.

In en om het huis leven allemaal enge beestjes. We komen ze vaak tegen: spinnen, vliegen, kevertjes, mieren, allerlei larven en ook pissebedden, duizendpoten en slakken. We slaan ze dood of gaan ze met gif te lijf. Maar is dat wel terecht? Hoe schadelijk zijn ze? En is het misschien niet zo dat ze zelf wel nuttig kunnen zijn?

Als je die enge beestjes goed bekijkt, valt dat enge vaak erg mee. Veel van die dieren zijn insecten. Vlinders en lieveheersbeestjes zijn dat ook en daar houden we van. Om eens anders naar al die diertjes te kijken heeft het IVN het "Enge beestjes boekje" uitgegeven. Het boekje bevat beknopte informatie over insecten en hun larven, over spinnen, pissebedden, duizendpoten, wormen en slakken. De nadruk ligt op beestjes in huis. Het is bedoeld voor kinderen boven de 10 jaar en verder voor alle volwassenen die nog niets van die diertjes weten. M.J.

Europese kust

EUROPEAN UNION FOR COASTAL CONSERVATION, 1991. De kust, een Europese uitdaging.

Rotskusten, duinen, deltagebieden, estuaria en lagunes, allemaal landschappen langs de Europese kust, ieder met zijn eigen bekoringen en eigen unieke flora en fauna. Tal van planten en dieren komen alleen voor langs de kust, zoals de zeldzame Eleonora's Valk en de Papegaaiduiker op de kliffen en de Blauwe zeedistel en de Zeewinde in de duinen. Verassend waardevolle gebieden zijn het. Toch is het kustmilieu er nergens zo slecht aan toe als in Europa. Landbouw, visserij, industrie, toerisme en verstedelijking kunnen vaak onbeperkt hun gang gaan. Hierdoor verdwijnt bijvoorbeeld de Monniksrob langzamerhand uit de Middellandse Zee en zoekt de toerist naar steeds weer nieuwe, ongeschonden kust. Een verstandig beleid waarbij de natuur ontzien wordt en een goede zuivering van riool- en afvalwater wordt nagestreefd, zijn slechts enkele van de maatregelen die leiden tot behoud van de kust. Via deze brochure kan iedereen die te maken heeft met beleidsvorming voor en beheer van kustgebieden zich

informer over de mogelijkheden om de kusten van Europa beter te beschermen.

Donateurs van de Stichting Duinbehoud kunnen de brochure gratis bestellen (schriftelijk) bij de Stichting Duinbehoud. Niet donateurs kunnen de brochure bestellen door overmaking van f3,- op gironummer 1025914 ten name van de EUCC Leiden, onder vermelding van "De Kust". L.B.

Encyclopedie

DAAN KLOEG (eindredactie) i.s.m. Stichting Natuur en Milieu, 1991. Natuur & milieu encyclopedie. ISBN 90-210-0221-3. Het boek is in de boekhandel verkrijgbaar voor f29,90.

In de krant en op radio en televisie kom je ze steeds vaker tegen: afkortingen als PCB's, PAK's en CFK's en woorden als groentax, broeikas effect en drempelwaarde. Als niet-specialist raak je al gauw het spoor bijster. Voor iedere natuur- en milieubewuste Nederlander en voor diegenen die dat graag willen worden, is er nu dit handige naslagwerkje waarin meer dan 1500 begrippen op een begrijpelijke en overzichtelijke wijze worden behandeld. L.B.

Sporenkwartet

IVN, 1991. Sporenkwartet. Het kwartet met boekje kost f14,90 en is te bestellen bij het IVN, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, tel. 020-6228115.

Alle tekens of signalen die ons vertellen dat er op een bepaalde plaats iets is gebeurd of geweest, zijn sporen. Mensen, dieren en planten, maar ook elementen als wind, water en vuur, laten sporen achter. Het ontdekken van dieren in de natuur blijkt vaak moeilijker dan je denkt. Gelukkig laten ze veel sporen achter: afdraken van hun poten in zand, modder of sneeuw, maar ook voedselresten, veertjes of haren.

Steeds zijn op vier kwartetkaarten vier soorten dieren of dingen met hun sporen afgebeeld, die in een bepaalde omgeving zijn te ontdekken. Bijvoorbeeld bos, akker, strand en stad. Bij het kwartet hoort een boekje met boeiende informatie over alle dieren die in het kwartet voorkomen en over de sporen die ze achterlaten. De teksten en tekeningen zijn gemaakt door Dick Klees. M.J.

Milieuverkenning

RIJKSINSTITUUT VOOR VOLKSGEZONDHEID EN MILIEUHYGIENE, 1991. Nationale Milieuverkenning 1990-2010. ISBN 90-6092-522-X. Het boek is in de boekhandel verkrijgbaar voor f44,50.

Deze tweede Nationale Milieuverkenning is het vervolg op de publicatie Zorgen voor Morgen die het RIVM in 1988 uitbracht. In de Nationale Milieuverkenning wordt gekeken welke resultaten er toe nu toe behaald zijn met het milieubeleid, zoals vastgelegd in het Milieubeleidsplan (NMP/NMP+). Er wordt een schatting gemaakt van de te verwachten effecten van het beleid voor de jaren 2000 en 2010.

Het is geen rooskleurig beeld dat het RIVM schetst. Veel van de beleidsdoelen voor het jaar 2000 zullen niet gehaald worden. Met name de doelen voor de uitstoot van CO₂, NH₃ en NO_x worden niet bereikt. De CO₂-uitstoot zal met de vastgestelde maatregelen na 2000 zelfs stijgen in plaats van dalen.

De Nationale Milieuverkenning 1990-2010 is een must voor iedereen die vanuit werk of studie met milieu- en/of natuurbeleid te maken heeft. L.B.

Noordzee

NIOZ, 1991. Beschermde gebieden noordzee - noodzaak en mogelijkheden. NIOZ rapport 1991-3. Postbus 59, 1790 AB Texel. Op 15 mei is het onderzoeksrapport "Beschermde gebieden Noordzee, noodzaak en mogelijkheden" aangeboden aan de staatssecretaris van Natuur, J.D. Gabor. Het onderzoek is uitgevoerd door het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) in samenwerking met de Stichting SEA en maakt deel uit van het project "Beschermde gebieden in de Noordzee" uit het Natuurbeleidsplan. Dit project verkent de mogelijkheden die er zijn om "beschermde gebieden" in te stellen in de Noordzee als bijdrage aan het behoud en het herstel van de mariene natuurwaarden.

Een deel van de studie is gericht op de menselijke activiteiten die binnen het Nederlands deel van de Noordzee te reguleren zijn: visserij, mijnbouw, zand- en grindwinning, militaire activiteiten, scheepvaart, het leggen van buisleidingen en kabels. Het NIOZ komt in haar onderzoek tot de konklusie dat bij beëindiging van een aantal activiteiten in bepaalde gebieden na verloop van tijd herstel op zal treden van de levensgemeenschappen. Voor bodemfauna en vissen kost dit circa 1 tot 20 jaar, voor zeevogels circa 5 tot 50 jaar en voor zeezoogdieren 20 tot meer dan 50 jaar.

Voor de selectie van de te beschermen gebieden is in de studie een viertal criteria gebruikt die leiden tot twee gebieden in het Nederlandse deel van de Noordzee die voor een beschermde status in aanmerking komen:

1. Een gebied direct ten noordwesten van de waddeneiland (circa 10.000 km²). In dit gebied is het mogelijk de bodemdieren te beschermen. Bovendien is het gebied van belang zijn als paai- en opgroeigebied van vissen en als verblijfplaats van vele vissoorten. Tevens concentreren zich in dit gebied de routes van seizoensmigranten in en uit de Waddenzee en worden relatief grote aantallen bruinvissen, dolfijnen en zeevogels waargenomen. Voor dit gebied worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- het gebied het gehele jaar sluiten voor alle vormen van visserij;
- oliehoudende lozingen vanaf mijnbouwinstallaties voorkomen of tot een minimum beperken;
- eventueel aanvullende gebiedsspecifieke maatregelen nemen ten aanzien van mijnbouw, dumping en aanleg van buisleidingen;
- toepassing van het beleid dat voortvloeit uit de toepassing van internationale conventies op het gebied van natuurbescherming (EG-vogelrichtlijn, verdragen van Bonn, Bern en Ramsar, toekomstige EG-habitatrichtlijn).

2. De Klaverbank (circa 800 km²). Dit enige grindgebied van betekenis in het Nederlandse deel van de Noordzee heeft een nog vrij ongestoorde specifieke bodemfauna. Voorgesteld wordt het gebied een beschermde status te geven, waarbij grindwinning wordt verboden en oliehoudende lozingen vanaf mijn-

bouwinstallaties worden voorkomen of tot een minimum beperkt. Vanwege de geringe omvang van dit gebied wordt aanbevolen om in overleg met het Verenigd Koninkrijk in de Engelse sector van de Noordzee een groot grindgebied een beschermde status te geven.

M.J.

Verhalen

IVN, 1991. 15 Natuurverhalen. Te bestellen bij het IVN, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, tel. 020-6228115. De prijs is f9,90.

Dit pocketboekje bevat vijftien verhalen van bekende Nederlanders over de natuur. Verhalen over bloemen, uilen, zwanen, bomen, de aarde, het water, het weer en de stemming die mensen in de natuur ervaren. Dat ervaren van de natuur is voor ieder mens, en dus ook voor elke schrijver, verschillend. Schrijvers proberen in hun werk die sfeer op hun lezer over te dragen. Het resultaat is een zeer afwisselende bundel, waarin veel verschillende stijlen van schrijven tot hun recht komen, waardoor het plezierig lezen is. Samen leveren ze een gevarieerd beeld op van de natuur; een natuur om zuinig op te zijn.

De schrijvers zijn: Renate Rubinstein, J.M.A. Biesheuvel, Maarten 't Hart, Dick Hillenius, Hermine de Graaf, Gerard Brands, Joop Waasdorp, Jan Siebelink, Rudy Kousbroek, Marjan Berk, E. Heimans, Paul de Wispelare, Koos van Zomeren, Jac.P. Thijsse en Godfried Bomans.

Deze vijftien verhalen zijn verzameld ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van het IVN.

M.J.

Planten op flop

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK, 1991. Botanisch basisregister 1991. De beknopte versie kost f60,- en de uitgebreide versie f120,- (incl. BTW, excl. verzendkosten).

Bij het CBS is een nieuwe elektronische uitgave van het "Botanisch basisregister" verschenen. Het "Botanisch basisregister" is een bestand waarin een groot aantal gegevens is samengevoegd over hogere planten in Nederland. De gegevens hebben betrekking op de naamgeving (Nederlandse naam en Latijnse naam), morfologie, fenologie en oecologie van alle Nederlandse plantensoorten. Het

Komplete register is als uitgebreide versie beschikbaar. De beknopte versie bevat een selectie van de meest relevante rubrieken.

Tevens wordt bij beide versies een bestand geleverd met de betekenis van de gebruikte coderingen. De uitgebreide versie wordt geleverd op 2 diskettes van 3 1/2 inch (720 KB) en de beknopte versie op 1 diskette van 3 1/2 inch of 3 diskettes van 5 1/4 inch (360KB). De tabellen (ASCII) van beide versies kunnen gebruikt worden op MS-DOS computers. Het register is te gebruiken in een databasesysteem of in zelf ontwikkelde programmatuur. Voor het bruikbaar maken van de gegevens op diskette is enige kennis van zaken over programmeren is noodzakelijk.

Het Botanisch basisregister kan gebruikt worden bij de controle en oecologische analyse van floragegevens, bij de waardering van de flora, bij natuurbouw en ontwerp van heemtuinen en groenvoorzieningen. Voorbeelden van analyse zijn de selectie van bomen hoger dan 6 meter en bloeiend in mei of de bepaling van het gemiddelde stikstofgetal van de soorten van een sloot.

Voor nadere gegevens over het "Botanisch basisregister" kunt u contact opnemen met het CBS (070-3374200).

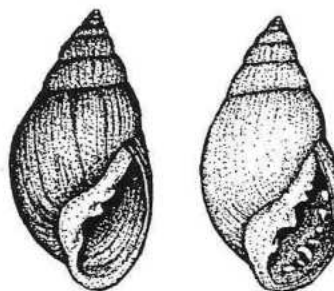
Schelpen

R.H. DE BRUYNE, 1991. Schelpen van de Nederlandse kust. Uitgave: Jeugdbonds-uitgeverij KNNV. Verkrijgbaar door overmaking van f21, op giro 246603 van de KNNV te Utrecht.

Hebt U zich wel eens voorzichtig tussen een groep op het strand liggende nonnetjes begeven met de bedoeling muiltjes en mantels te verzamelen?

In dat geval is de kans groot dat U behoort tot de mensen die blij verrast zijn wanneer er op het strand muizekeutels, koffieboontjes, muizeoortjes, olifantstanden of pelikaansvoeten aanspoelen. Schelpenverzamelaars dus.

Voor deze "kenners", maar vooral ook voor de niet-kenners die tijdens een verblijf aan de Nederlandse kust geïnteresseerd raken in de verschillen in kleur en vorm van de aangespoelde schelpen, is er een nieuw boekje verschenen. Met behulp hiervan kunnen ongeveer honderd min of meer regelmatig op het Nederlandse strand aanspoelende schelpensoorten op naam worden gebracht.



Het Muizeoortje is slechts 5 tot 10 mm groot.

Belangrijk uitgangspunt bij het samenstellen was het al geruime tijd ontbreken van een eenvoudig, speciaal op de Nederlandse schelp- en weekdieren (Mollusca) gericht schelpenboekje. Entrop's bekende boekje "Schelpen vinden en herkennen" is al vele jaren uitverkocht, terwijl de weinige andere werkjes sterk gespecialiseerd, Duits- of Engelstalig en nogal aan de prijzige kant zijn. Het voor u liggende werkje hoopt in deze leemte te voorzien. Het bevat (zeer) eenvoudig geschreven determinatietabellen, een groot aantal duidelijke pentekeningen en verder beschrijvingen van alle opgenomen soorten. Vooraf aan het deel waarin de schelpen op naam worden gebracht, is een inleidend gedeelte opgenomen. Hierin wordt het leven van schelpen en van alles over het verzamelen van schelpen beschreven. Want weet U wie toch die kannibalistische schurken zijn die verantwoordelijk gesteld moeten worden voor de ronde gaatjes in vele schelpen? M.J.

Meeuwen

KNNV, 1991. Meeuwen, opkomst en ondergang van een Meeuwenkolonie. KNNV-mededeling 204. Verkrijgbaar bij de boekhandel (ISBN 90-5011-050-9) of door overmaking van f27,50 op giro 13028 van de KNNV te Eindhoven o.v.v. "WM 204 Meeuwen".

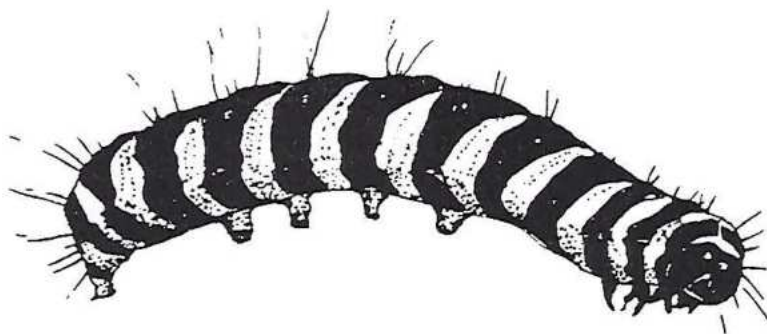
Deze KNNV uitgave beschrijft de ontwikkelingen van de meeuwenkolonies in de duinen van Meijndel, die sinds 1922 worden onderzocht. De meeuwen in dit gebied zijn o.a. uitgebreid geobserveerd door Niko Tinbergen.

In de diverse hoofdstukken komen de opkomst en ondergang van de Zilvermeeuw, de Kleine Britse mantelmeeuw, de Stormmeeuw en de Kokmeeuw aan de orde. De auteurs beschrijven in dit boekje de opkomst van de vos en zijn zeer grote invloed op de meeuwenkolonies van Meijndel. Ook worden er vragen gesteld die door de onderzoekers niet meer beantwoord kunnen worden als gevolg van de invloeden van hun eigen activiteiten. Aan de meeuwenkolonie in Meijndel is goed geïllustreerd hoe de laatste 25 jaar het denken over meeuwen en natuurbeheer is veranderd. Ingrijpen op het nivo van soorten is vervangen door een beheer dat gericht is op het totale duinlandschap. Natuurlijke processen en veranderingen hebben hierin een ruime plaats gekregen.

Er zijn twee hoofdredenen om dit boek juist nu te laten verschijnen. De komst van de vos heeft ervoor gezorgd dat het broeden van de meeuwen in Meijndel (grotendeels) verleden tijd is. Dus is het de tijd om terug te kijken op de periode waarin de meeuwen nog wel in het duingebied aanwezig waren. Ten tweede is dit boek de weerslag van het werk van de bevlogen duinonderzoeker H. Wanders. Op 14 november is aan hem voor zijn inspanningen door de burgemeester van Den Haag de dr. Abraham Schierbeekprijs overhandigd. M.J.

Bessen

In het vorige nummer van DUIN is een artikel verschenen over besdragende struiken in het duingebied. Voor het schrijven van dit artikel hebben de auteurs, Theo Verstrael en Lodewijk van Duuren, dankbaar gebruik gemaakt van reeds bestaande literatuur. Een overzicht van deze literatuur is voor geïnteresseerden verkrijgbaar bij de redactie. M.J.



Rupsen

ANDRÉ DE WILDE, 1991. Rupsentabel deel I. Uitgave: Jeugdbondsuitgeverij KNNV. Verkrijgbaar door overmaking van f15, op giro 233040 van de Jeugdbondsuitgeverij te Utrecht.

Het accent van dit boek ligt vooral op de herkenning van de in Nederland voorkomende rupsen van dagvlinders en een deel van de nachtvlinders. Met name de laatste jaren is er veel belangstelling voor (dag)vlinders. Desondanks wordt er nog steeds weinig of geen aandacht besteed aan de jeugdstadia van onze vlinders, de rupsen. Dit nieuwe boek is gericht op de "kenners", maar vooral ook op de niet-kenners die door de fraaie kleur en beharing geïnteresseerd raken in de verschillende rupsen.

Belangrijk uitgangspunt bij het samenstellen van deze tabel was het al geruime tijd ontbreken van een eenvoudig, speciaal op de Nederlandse rupsen gericht boekje. De weinige bestaande gidsen zijn vaak sterk gespecialiseerd, vaak Duits- of Engelstalig en nogal aan de prijzige kant. Het voor u liggende werkje hoopt in deze leemte te voorzien. Het bevat eenvoudige determinatietabellen en een groot aantal duidelijke pentekeningen. Vooral aan het deel waarin de rupsen op naam worden gebracht, is een inleidend gedeelte opgenomen. Hierin wordt de bouw van rupsen besproken en worden tips gegeven voor het zoeken van rupsen.

Met behulp van deze tabel zijn alle rupsen van macro-lepidoptera, met uitzondering van de uilen en de spanners, te determineren. De auteur heeft geruime tijd aan deze tabel gewerkt en is momenteel bezig met deel II waarin de uilen en de spanners worden behandeld. Hij hoopt deel II eind 1993 af te ronden.

Gezien het feit dat het een onderwerp is waar veel mensen belangstelling voor hebben en het feit dat de auteur niet rekent op enige voorkennis verwacht de Jeugdbondsuitgeverij dat deze uitgave in een grote behoefte zal voorzien. De uitgave werd mede mogelijk gemaakt door een subsidie van de Uyttenboogaart-Eliassen stichting ter bevordering van de entomologische wetenschap. M.J.

Windmolens

C.J.M. MUSTERS, G.J.C. VAN ZUYLEN EN W.J. TER KEURS, 1991. Vogels en windmolens bij de Kreekraksluizen. Verkrijgbaar voor f25,- bij Milieubiologie RU-Leiden (071-275190).

Het aantal vogels dat jaarlijks de dood vindt door een botsing met een van de windmolens bij de Kreekraksluizen op Zuid-Beveland wordt geschat op 4 à 5 per molen. Dit blijkt uit een onderzoek dat de afdeling Milieubiologie van de Rijksuniversiteit van Leiden in samenwerking met Bureau Ecoland en de

De oranje/zwart gestreepte Zeebrarups is met tientallen tegelijk te vinden op het St. Jacobs-kruiskruis.

Provincie Zeeland gedurende een jaar heeft uitgevoerd.

Op 1 april 1990 werden bij de Kreekraksluizen op Zuid-Beveland, aan de zuid-ooststrand van de Oosterschelde, vijf middelgrote windmolens in bedrijf genomen, elk met een vermogen van 250 kW. Onder deze molens werd een jaar lang om de twee dagen naar dode vogels gezocht. Zo werd geprobeerd een antwoord te krijgen op de vraag hoeveel slachtoffers er vallen onder overvliegende vogels door botsingen met de molens. Het gebied is bijzonder, omdat dagelijks veel vogels de Kreekraksluizen passeren. Veel vogels, vooral steltlopers, gebruiken namelijk de slikken van de Oosterschelde bij laag water om er voedsel te zoeken. Een deel van deze vogels vliegt bij hoog water vanuit de Oosterschelde over de Kreekraksluizen naar het Markiezzaatmeer om er te wachten tot het weer laag water is. M.J.

Onlangs verschenen

VOGELWERKGROEP MEIJNDEL, 1991. Vogelonderzoek in Meijndel, jaarverslag 1989 en 1990. N.V. Duinwaterbedrijf Zuid-Holland.

De Vogelwerkgroep Meijndel heeft dit jaar haar achterstand in verslaggeving ingelopen door twee jaarverslagen in één keer uit te brengen. De verslagen staan weer vol met vele waarnemingen en zijn verlichtigd met enkele tekeningen.

WERKGROEP PADDESTOELENKARTERING NEDERLAND, 1991. Nieuwsbrief nr. 5.

In deze Nieuwsbrief van de Werkgroep Paddestoelenkartering Nederland wordt verslag gedaan van de ontwikkelingen in de inventarisatie van paddestoelen in Nederland. Het secretariaat van de Werkgroep is gevestigd bij het RIN te Arnhem (Elisabeth Jansen, 085-452991).

M.J. GORIS, H.G.J.M. VAN DER HAGEN, S.M. HENNEKENS, J.T. HERMANS & J.H.J. SCHAMINÉE, 1991. Bibliografie Victor Westhoff. Druk: Schuren, Linne.

Deze bundel is samengesteld ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van de "nestor van de plantensociologie" in Nederland, Victor Westhoff. In de bibliografie zijn zowel de botanische publikaties als de poëzie en levensbeschouwelijke literatuur opgenomen. De bibliografie wordt gevolgd door een selectie uit het werk van Victor Westhoff.